

Landskap: Skåne
 Härads: Fresta
 Socken: Ö. Åsinge
 Uppteckningsår: 1946

Upptecknat av: Amelie Sonesson
 Adress: Åsinge
 Berättat av:
 Född år 1881 i Ö. Åsinge

Ulma 11
 (tryckt fr. lista)

Handel och livet på färdvägar.

Sälja och köpa.

Handel och handlare.

Varor och färder.

Marknad.

Marknadsvaror.

Sländ

Nöjen

Marknadsfolk.

Stadsresor.

Tjänster

Handvärkare

Tiggare.

Skriv endast på denna sida!

Allt för sälja, och därmed sammanhangande begreppa sälja de ämner köba,
sälja för ånnepris, gottkjöbpsris, ge väns pris, fau gebetalt, prångslau,
ta åtte lannsens pris. "En person som alltid ansade de ulda vid handel, fick sen
de öknamnet lannsens pris." krämma, komarsa, de salu, sälja mä färjinst,
ta ille gilla pris, salaföra, by ucl, sälja för halvart, halvarts ji bort ad,
sälja de vrakpris, slämpa bort ad, solde i slämpa, i slämparis,
köba de dyra endoms, ji ha di vell ha, göra rätt för se, ji ha rätt i skälit os,
en kan inte ge betala, ji åtte prisch de e ha koen e vär, betala åbbe som din e,
sala i hok, fau te på köbed, grimman faur den te på köbed,
fala paus, han fala på han mäbetala enga hämpanga, hällt ad på hale,
borga, ta på borgen, ta på skull, kräva, kritt, nu e ar kvell, nu ha ja kvethings,
rätt, nu stan vi kvell. När handel blev av dracka liköb. Den som solde skulle
bjudu liköb. På marknader, di som bytte och krämma dracka liköb och bytesskal.
Alltid vid handeln eller bytte förekom handslag, och handpenning.
Återgång av köp, oppres, ji i mällom köbed geck debaga.
Skuld och borgen. Fad för skull, gäud i borgen, för ett ög, ji i borgen far köbeds,
byta, byttesaffär, ji i mällom bytta ög, de ejed gaur på bytte, de e i ett byttan,
urenendraja, käbba, knyda opp rämpan på m an, rampa opp.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-

ARKIV

ACC. N.R M. 10183:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I äldre tider fanns ju ingen handelskedj på landet. Gamla här beräkbat, i deras ungdom så var här ju inte heller så befolkat som nu. I Höörby var väst inre men än tre affärer. Järnvägen var ju inte, så här var ingen annan sak för handlarna att få varor hem än åt landsvägen med skjuts. Di hämta varorna från Malmö de var gjöstad. I ett par slugor här, shall de ha varit så, att di tog hem smus,tran, kryddor, socker, och de som var de nödvändigaste, som di hade till salu. En sluga hade di kakor. Men de var ju inte mer än di gick till Höörby, eftersom de fick de med mån som körde. Därmed kroq var här till med. Den första butiken här var, sers jag var på 1870-talet, men den var ju obetydlig.

På förgångagårdarne i Höörby var ju alltid godt om äggahandlare, och smörfjäringer, samt grisahandlare. Di förstnämnde körde till Malmö var vecka med smör, och ägg, så hade di baglass med hem. Då di hade varor till handlarna.

Jungberg hade gästgivargården, han höll jeckivarskjuss när si behövdes. Bonderna anlitades också vid stadskökslän. Men grusarna som di köpte, skulle till Sösdala där var ju fäg som di kom invid. Därför har Sösdala blivit kallad grisastaden. De är ju nära 60 år sen Höörby-Tallarpsbanan blev, så kom ju all frakt där, men de fick ju om flöer. Sen blev de allt mer och allt bättre om varor. För ut skulle di till Höörby, till Sösdala efter timmer.

Bönderna brukades för i tiden köra de lågde till sitt. Då var det flera som kördde efter hela lass, som då delas ut hemma. Den skulle salvas ner till läggessitt.

I Flörby hade Lungberg den störste affären på 1800-talet, men i forhållande till nu var den lätt. Han hade bodräng som hjälpte till med grövre sysslor.

Det gästgivargården var en hallkar som skötte hästarna.

Sen utvidgades ju affärerna allt mer i slutet på 1800-talet. Där blev fler butiker där blev grannläudsbo. Där blev mycket som allmogen kalla kramar de var bare för könstafolk. En hel könstekrama krämarmöja.

Di som kördde till Malmö med ägg och smör hade ju ofta skeckebå till folk.

De var ju sädant som ej fanns i Flörby. De kunde då bli bydesvaror.

Jag kan minnas som barn, di sålde ofta om saker som di skulle ha de finns inte i Flörby de fanns i ha både stora och små.

Benämning på handelsmannen. handlaren, krämaren, bopång, bokar.

Handländare som idk var särskild handel. sillkrämare, käbärslavare.

blockemagaren, chungshandelare.

Gårdfarishandlare var här gott om för i tiden. Most var de under 1800 talet.

De har ju allt mer minskat, de förekommer ju någon, men mera sällsynt.

De kallades mest krämare, jin som ha nöd å sälja. De skildes sig från liffare, gesäller,

Di senare kallades även vandrarnes folk. Di arbetingen rent av betsla, eller hade något

yrke som di ville framhålla. Smörja blekor, "de var ju gamla väggaklockor". Ladda kärh,

lysala med läkekronsten. Benämning för gårdfarishandel gau om kring må läudan,

må böllten, ud må lädikan, gau i kring må präsen, ud må hjarran.

Sådana krämare var dels från socknen, eller orten, men och längre ifrån.

Här var en särskilt som hade en stor låda på ryggen. Han hade en del småplodar.

En gammal som gick omkring, han hade tröjor och annat krämi, men hade samtidigt
sysslan med att förmesta giftermål. Han fick öknamnet all världens friare.

Di som vandra omkring då på mittan av 1800 talet till omkring sekelskifftet hade
många mystiska saker som di tillhandahöll personer di hade röttekruad arsenik.

De hade allmänheten gott om för di fick av krämare. Di logera på ju mest på
särskilda platser. Där var hänsedefolk, särskilt giger som di hade hemliga affärer
med. Här var väskölla som kom, di hade vackra dukar, schalar, och byxor.

Många drastiska äventyr har varit där di logera. Nån gång kom alkoholics
med vackra saker. Di var onyckta efter söktar, di lärde folk hemliga konster.

ACC. N.R. M. 10183:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Så kom här di som drog en härra, di hade hörnor, säll, handor, häcklor, bleckor.
 Här var från orden som gick i kring med saker om di själv tillverka. Viapar, slavar,
 protatisat, Geinga kom korande, di hade dräkter, dräpumpar. Så kom skagöbb
stigöbb, även goinga. De var mest när här var stormarknad, då kom di både innan
 och efter. Så var här di gamla skagöbbana, di hade rövskedas, söbeskier, hornskeda,
skräkraga, fallekniva. De är länge sen här synes sådana. Sådana brämare, di
 även bytte, så di kunde även byta sig till både lin, och matvaror.

Di bytte blecker, och vad som hänt, bara affären gick, di lura många, men kunde
 även bli lura de. Di som idka handel kom ju ett par gånger om året. Så där di
 alltid hade vägerna kunde di även lämna på kredit. Men di var i regel försiktiga.
 Ordens brämare, di kom oftare, di kunde nog lämna på kredit, di tog även bytte.

Di tog sina varor från Herby. Di var ju en sorts myhetsförmödlare överallt. Di hade
 bud till folk, hässningar. Formedla tjänare, äktenskap, och även kreditshandel.

Di fick myhet i matväg och bjudning bara för sådant. Här var skärelipare som
 drog i kring, di hade i bland kvinnor med sig. Di kringvandrande positivspelarna
 hade kvinnor med sig. Kvinnorna sålde lykebrev, visor, marknadskram.

Nån gång kunde här komma en lapp, eller lappkvinna. Di hade fina saker
 som di fick bra betalt för. Di hade tärke och fina dukar.

Jag minns en sorts krämare som kom, di hade vältakor, makors gittringar, saker och en del andre saker. Di mest höll till hos lösa kvinnor, men även äldre hilla di vältakosse på. Men en kategori som försunnit är kringvandrande judar.

Di hade stora knytklappar, men hade god insättning. Di som var i förstad att prata med dem. Här var di krämare som kunde stanna på stället och uträtta arbetet, som sätta rör i vävskeclar, lega kardor, lega sätt, och korgar, legga kerla. Många var hyggliga, men en del kunde göra ohägn, många ställen blev fulla av ohyrta efter sådana.

Så var en annan kategori, di gamla småländska, och från Gringe. kvinnorna med hemslöjd. Vackra hundudukar, förlade, näslukar. Di kom om våren, så till stormarknadene. Di hade också vackra saker, här finns ännu sådana efter di gamla färklefjäringerna. De var i regel frysstliga gummar. Di sväde om vintern, sen var di ute i sölde. Till jul kom en och annan bland orden som ej kom fört. Di fick av handlare i Hörby en del julkram, som di sölde för att få en liten förfjenskt. De var peppar som gjorts saker av ofven peppar och kuvert. Når gång kom handlare med böcker. De kunde vara av både ordentligt, och osunt innehåll.

Di krämare som ej var från orden utan kom längre i från, hade ju vandrat land och rike om, hade även hemliga saker, som sverksmöbler, och osedliga böcker.

Di ville prästa, att sådant kom utrikes i från, di kom över dem i gjestäderna.

Marknader. Här i Hörby har ju alltid hållits marknad. Di vanlige mānadsmarknaderna, men så stormarknaden, den var ju för i tiden en bemärkelsedag. Den var ju allas åtminstone, fijornas fredag. Sen var ju mehelimarknaden, juelmarknaden. Aprilmarknaden var kreatursmarknad, den var rikt etc.

Krämare, salstra, egenare, hokrämare, hästsalstra, grisahandlare drog från denna marknad till ett annat. Di var väl bevändrade med vägar och marknad. Di drog hos äd vägarna, där kom haila drevster när de var marknad.

Di som besökte alla marknader var de ju hållit di första Sjöbo, Skurik, Söderala, Kristianstad. Men sen järnvägen blev, för di till Örebro, ja ända till Lönnsboda. Här var gott om hokrämare, och di var mest i fylie. Di fick böja med all ledra från hemmet tidigt, hokhandeln var ju på förmiddan. Hockrämmare var ju bekanta med varandra över allt, di drog ju i väg varför är. Så di övernatta ju hos varandra. Så när di först handlat och bytt på marknaden, kräma di sen på kvällen. Hockrämmarnas tjänster var ju alltid med, di fick ju leda kor.

Hem fick di för de mästa driva hela hopar, gubbarna körde men var fulla. I bland var di ju i lag med hästhandlare också.

På marknaden längre astad, som inte befolkningen kände dem, brukte bruka hokrämmarnas tjänst att och hålla kor, så gick gubben o bjöck på den.

Så långt tillbaka som innan järnvägen blev här, intet förfarande heller, fick marknadskrämare komma med hästskjuts. Krämare hämtas från ena marknaden till de andra. En gammal tala om han skulle hämta sådana vid Försådala. När han kom dit hade där varit så många skjutsar så alla krämarna var i väg. De enda han fick med sig var ett fått marknadshörner. På den tiden omkr 70-talet var det oftast evenemang, stormarknader. Hälften innan samlas ungdom för att se stånd, och eiskus, och allt som var kommit. Toffra och zigenare, kohrämare kom om morgonen i soluppgången. Då börja även skjutsar komma. Gäende hem i långa rader.

På gästgivaregården hoktes kaffe, stora kittlar som bars ut i frädgården, där drackis gick. Supar fick di så många di ville inne i skänken för 6 skilling sympen. Sö längjades först kohandeln, prutades, handlades, byttes, drackis liköp.

Där höga, svarta, skräpplig om vartannat. Di hände på horna om di var i hul, tillha på hornen hur många behvaringa. Stände efter mjölkadror, hur stora juver, mjölklecken. I bland kunde di byta och kräma så länge så di fick sin ko igen.

På eftermiddagen börja hösshandeln. De var samma pruhuerande.

På gamla torget var flera rader med vagnar med grisbura, de var samma liv där. En lång rad av äggahandlare, som även köpte hön, snöts och annat fäderfå.

I lagfäringset, och brödsvagnar, grönaks handlare var också på gamla torget.

mitt på gamla lag-stad spjären, men de är nog länge sen den fogt bort.

Så var iaskens rike, hättan. Den hade namn efter en polis som hette Pek.

Fram mot kvällen var där ju många som kom dit. Men de var inte till kökemåarna
kom dit, hur fulla di än var, kom di på kvällen. De hördes ju länge vägar när di kom.

Av ständen var där ju förutom sillhandlare, och slaktare di som hängde skinn.

Där var fräckor, tafflor, alla sorters laggkött, korgar, nässer, läder, brynsden, de var gänga
som hade de. Där var alltid stor affär. Bonder skulle ju ha sändat till släktern.

Spinneckar och karodor,bergöds, leksaker, hattar och mössor, klädespusselar.

Så en rad av färklefjäringer som sålde hemslöjd i de alra vackraste ministrer.

Där var kammar, knivar, singrar, spel, och allt möjligt. Så positiuhalare med lyckebros.

Blinda som liggle. Och nejen var karusell, komedi, skjutbana.

Folk, särskilt ungdom hunde gå länge vägar dit, sen gå där hela dagen och så komma
hem sent. Ungdomen kom ju i flockar på kvällen, vid varit vägskil där di skildes
stad di ju en stund. Många av pojkarne var ju fulla så där var ett nörligt läs.

Många nödvändighetsvaror skulle di ju mer eller annan laggkött, läder och rädsor.

Där var ju många som tog hem fölgt, di fick ju hem till cyraterna.

Många årende och affärer skedde också. Di skulle träffas på marknaden

och ge besked. Ut. Vi träffas nästa marknad och tales vid di.

Minnen från min barndom om marknaden. Omkr 55 år sen. De var ju innan bilen var. Här var inte gott om cyklar heller. Då kom folk härande i långa rader, där var ju di som körde hemifrån vid 5 tiden, som hade fler mil dit. Di hade ju fullt loss alltid. Där var fler som skulle åka. Dagsverkare, och fänare, barn och allt skulle med. Så doge mat med sikhedbröd, smör och ost. När di då blev hungriga stod di kring vagnen och åt. Mjölk hade di också. Man felken höpte att helt atob brännvin som di hälpte i os. Så dracks kaffe och gök. Allmogen har alltid varit intresserad av att sitta på dijor, när sådana fanns. Pajerna bjöd flickerna på gungani. På stan den högdes ju smäcker åt varandra, även till di som var hemma. Marknadsbaker skulle di ju ha med hem. Jag minns hur glad man blev åt en marknadsbaka. På kvällen var de rysslitt när fästet och alla fulla kom. Många kom ju gående eragla. Fästet både stod och tigglede och doge. Men en kategori som ej var varken fästet eller ligener, som gick under namnet Kildringa. De var ju slagskämpar, som var vildsinniga, di kunde ju ge sig i gång med fästet. De var allt rysslit tvr flera dagar efter. Allmogen, bönderna körde i regel hem innan de blev sent, så di skulle komma i före vid skojare. Mange gamla minnen vere ju, men de blir för mycket nu i detta sammanhang. Barnen skulle ju alltid till marknads, åka gungani. Handel vid kyrkan de har nog skeft, och han ska innan.

ACC. N.R. M. 10183: 11.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Söderresor. De har ju gamla talat om dē di körde Malmöväiser. Di skulle ju till Malmö med bark, säd, och en del körde ju resor för handlande.

Bönderna skulle di häst flera gånger om sommaren som uts var värna de pengar. Di talte sitt om di resorna. Här var särskilt ett par gamla vildvinta busa som alltid hade öglar. Di körde regelbundna resor. Di talte om när skulle genom lämna sät de var de värsta. Di åter må Lanna studenter. Di sa när di kom till Lund var alltid en drupp studenter som mötte dem. Där sätte di "studenter" efter skjutsen. Idagarna var ju näst omnyhetra, di sa, när ei kom de lämna så lag till hammen av, så en av dem låg på länä baks, och slog nitt av alla krafter åt sidorna, men den andre rikta på och körde. På de sättet meja diner en flock. En annan gång tog di stången av och band på tvären framför vagnen, så körde di i vild trax. Så rense di vägen den gången.

Di talte om alla keru som di anlitat under vägen. Vid Ekeröd eller Hörum var stainhusen, vid Stenriöd var rälikekrued, så gästgivaregården i Flirby. Utan vid Fogdarp var nila fastan, vid Flurva var gästgivaregården.

Tätt vid Lund var skengatorn, (nu östra torn) så fräggekrued.

Alla skulle di ju anlitas. Di körde alltid om kvällen så di skulle vara i stan om morgonen.

Hörsor. Som näringssång, kora på färtjänst, åu på hörsor, ute på vägarna
asa i skävana. Här, var de ju mest med skogskörning om vindrarna.

Di var borta, och hörde brämme, sköva. Brämnesköre

De var sällsynt att di var långt borta, så di fick ha legi länge. Om så var,
så ble de hos bönner. Di hade matpråse med sig för dagen, hafte fisk di borta.

Di hade förgåse med sig till hästarna, samt en tärnids havre.

Andra skjutear, läjeshuss. Di hörde till Christianstad till valshvarmen
efter myrl till handlare. Till Trelleborg till förgaren, samt till c̄hus.

Där har många höst, di har bland annat hafft affärer oneed utkläningar
och bytt och handlat med smuggelvaror, bland annat sprit.

Där, under di resorna hade di bajdeställe. Di hade sina ordinarie ställe.

Di talade ju alltid om sina fejder med Degeberga fästna. Degeberga, och syn-
jö har ju alltid varit känt för att vara tillhåll för skumma individer.

Vrams gästgivaregård var ju en plats som di alltid atanna vid.

De var inte till di hörde tomiga hem, di hade bagless. Di hade lass bååu
å omijén. Så var här ju föggeskuss, snölleskuss. Di som liggede sjuds
eller utan vidare hängde på. Di sa alltid när di var ute i hörsor fisk di ha
en pick som höll, när der kom en bänke krong väjnen, fisk di sta vilt omkring.

ACC. N.R M. 10183:13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När di fick stanna havar i någon anledning, di fick legga ut, engetagna.

På den tiden då di gamla rödeknäckarna skulle till lägret där lejde di ju skjuts dit. Där var ett helt lass här i från. De var ett liv så de förlag, fulla var di när di reste, å fulla när di kom. Då fick skjutsen stanna över. Di tala om sina bajdeställe. Vid Getinge och Ölurva, Spangen var ju hedersplatsen.

I landsmålararkivet är många militärberättelser.

Folk som kom till drakten på arbete. Jag minns så väl för i tiden, omkr 50 år sen, här var smålämninga och goringe som kom hit och hacke, och stenbröt, (till nyedlinga).

Di hade bestalt i rudvis fiafjinaruda. Jag har väst omkr ett par kr ruban.

Di fick ju lagra där di hade hacked. Omölk fick di samt ystatis, annars fick di själv fö sig. Till dikaning kunde här också komma folk längre i från.

Di fick söka rum hos någon bonde, eller i nära sluga.

När järnvägen byggdes var här rullare i från både småland och skåne.

Då var här rullare i var aduga. Numera är de ju föremossen som tar folk från alla håll. Där är baracker som di bor i. Men di hushåller inte själva. Di kan ju med cykel köra långt, (till hemmet.)

Om man så tager med befolk som i stor uträckning rest ner till skåne

Aven vid gårderna var åtminstone för kontaktare. Di hade kontrakt för sommaren,

Kringvandrande handverkare, de är många är sen, säriligen under skrätilen.

Men jag minns då här kom, som di kallades gesäller som gick i kring och lega klockar. Di handverkare som var bosatta, drog i kring i gårdarna.

De var allt öde för med siffera. Di var ju rysslits brutala, di ville hälst fitta, eller med väld laga sig till allt. De skulle ha varit något invandrande folk. Alla riktiga siffera är mycket mörke. Di är rysslit grymma.

När mot oshus har alltid varit sådana Degerberga siffera eftersom välkända.

Men nu är di ju efterskallna var di drer fram. Därav kan man dra att di kommit in till oshus och sedan spritt ut sig. De är ju inte så mycket nu som förr. När siffera kom härande i flera last var de en skräck.

Skojare, härlinga, busar. De var ju vildsintar, slagskämpar, av annan typ

Figgare. De kom ju ofta. De var bland losdrivare, luftare, som drer åt vägen, och bulta sig fram. De var många gånger en plåga med dem.

Skräckta gjorde di intet, di figgde både mat och kläder. Di kunde om så var, taga ekortan av kroppen och sätja för bränvin.

Even hocknens folk, fastiga fick ut som ullvar. ut mä peisen, töggeprisen.

Gamla som kom med peise och häppa var ull. du e ude ä gaur i guss namn!

Di sa ju alltid gusa pe i stan (därav uts) häppen figgareskaven (den tyngsta den gam uts)

ACC. N.R. M.10183:15.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

För i tiden fick många fattiga glötta gå och tigga just här man
 där. Gamla kunde tala om då di fick ut och tigga, (som barn) Di visste så
 väl vilka ställe di fick på. En del ställe fick di gå i från med gräten.
 Innanför dörren i stugan var alltid tiggekrogen. Där fick di stanma.

Till julen var ju alla tiggare ute. Tiggepassen var en varspasse. Den var så
 att den hängdes över axeln, den var halv i bådan änderp botten båda framme
 och bak, öppning mitt på. De var som ett utt är Di tiggebidana o bå smau å
lärra, sådana glötta som tiggle fick ju höra av andra, tiggeänger.

Mor tala till om för många är sen var i Benarp, farpareglötta som gick
 omkring till jul och tiggle mat. Di hade fångat rävungar på fäloden
 så hade di evansarna som di gick i kring och visa. Gamla som satt i
 fattighuset, eller hade något undervist di fick också ut till jul och tigga,
 julbröd, fick di då en bit av slagen till var da bra.